UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Lucrum

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

De ludo palæſtrarum. DIAL. XXIX.

GAV.

Palæſtricis delector ludis. R. Si ſpectator vanus, ſi luctator inſanus. G. Palæſtricis exercitiis vaco. R. in ſingulis verbis, cuius domini mancipium ſis, apparet. Nempe hæc, vt ſuperiora corpori ſeruiunt quod vt paulo ante commemini, & aliquando honeſtius ſine impetu & ſine ſtrepitu fieri poteſt. Et eſt agitatio quædam animi nobilior, quam ſi noſſes, hos corporeos conatus ſperneres & odiſſes, ſed vos animum quaſi hoſpitem degenerem atq; inuiſum, corpus vt dominum generoſum ac dilectum colitis, illi ſeritis, illi metitis, illi aratis Iure id quidem, illud iniuſtius, quod eo omnia refertis, curaq; animi poſthabita noctes illi inſomnes agitis. illi ſuſpiratis, vota illi facitis, ingenuaſq; artes illi diſcitis, illi demum obloquimini, ac ſeruitis ſumptuoſiſſimo dominorum omnium atque ingratiſſimo, cui nec vnquam ſatis aliquid, nec ſi quid aliquando defuerit, vlla vnquam memoria ſit accepti, huic tamen tali domino, quicquid iuſſerit, paretis, atq; eſuriente animo huic vni non tãtum neceſſaria, ſed ſuperuacua vndiq; ac nocitura conuehitis, neq; ea ſolum, quæ ad victum pertinent, ac veſtitum, de quibus ſuo egimus loco, ſed quæ ad ludos etiam, variamq; libidinem: non vidẽtes, quam veſtris aduerſa conſiliis ipſa ſit veritas, quæ diſertiſſimo Ciceronis ore loquitur, vnde appareat, quod qui corpus negligit, non ſe ille, ſed fragile caducumq; domicilium, atqui animum, ille ſeſe vere negligit. Neq; enim ait, tu is es, quem forma iſta declarat, ſed mens cuiuſq;, is eſt quiſq;, non ea figura, quæ digito demonſtrari poteſt. G. Palæſtræ delector exercitio. R. Quadrigarum ferũt, & equorum ſtrepitus, & ardentes rotæ per anguſtias inoffenſæ, & luctantium plauſus, atq; colliſio, oleum, ſudor, puluis mirabilis, ſeu illa quidem oculorum, ſeu aurium, ſeu narium voluptas, hebetatiq; ſenſus indicium ingens, qui ſi ſanus integerq; eſſet, non clamorum, atq; tumultuum officinæ, quas palæſtras vocant, ſed obſeruatio diligens palæſtræ huius, quam naſcentes ingrediuntur, quam viuentes atterunt, vnde digrediuntur obeuntes, atq; vtilior quædam, honeſtiorq; ſuauitas delectaret. G. Studio deditus ſum palæſtrico. R. Fuit hæc quidem apud veteres non vltima gloria, ſed tam magna, vt ſeni illi Rhodio Diagoræ, qui ipſe palæſtrita inſignis fuerat, cum duos vno die filios palæſtricis inſignitos victoriis conſpexiſſet, quaſi nihil clarius iam reſtaret, quo aſpirare poſſet in vita, Amicus alter Lacedæmonius ſenex diceret: Morere Diagora. Non enim in cœlum aſcenſurus es, tam magnum tamq; altum cenſebat tres ſimul vnius familiæ palæſtritas eſſe Leuicula prorſus, & Græcula veræ laudis exiſtimatio, ſed communis adeo, vt magna etiam turbaret ingenia. Vnde & Plato tantus Philoſophus Olympionices clarus fuit: Inque hac arte multis notus euentibus, adoleſcens tamen. Amplitudo quidem (vnde Platonis nomen ortum putant) roburque corporis, & ætatis feruor iuuenilem animum impulerant ad experimentum virium. vbi cum ſummis quoq; par eſſet, acceſſu temporis cognito, quid ageret, ad meliora ſe tranſtulit, Socratiq; ſimilis fieri maluit, quam Miloni, & ſane multa ætas excuſat. Facile teneris annis ignoſcitur. Vanitatis excuſatio nulla eſt viro. G. Palæſtræ ſtudium delectat, R. In hoc ſæpe viliſſimus omnium ſuperior fuit, & corporea mole animi virtus eſt oppreſſa. Quem tu mihi ducum vel heroum proferes, quem Milo non ſuperet? qui per ſtadium bouem viuum geſtans humeris cucurrit, eundemq; nudæ ictu manus occiſum vno die ſolus haud grauatim integrum comedit. Mira re dictu, ſed apud hiſtoricos vulgata. Quis huic igitur in palæſtræ ſuæ regno par occurrerit? Atq; nihil indignius, quam generoſos ſpiritus tali belluæ ſuccumbentes cernere, & idcirco nobilibus animis bene ſibi fidentibus ſummopere prouidendum eſt, ne ſua ſponte deſcendant, vbi ab ignauiſſimis vinci queant. Quin tu, ſi contentionibus gaudes, id tibi ſume certamen, in quo ſemper fere ſuperior, qui melior, non de corporum viribus, aut omnino de re vlla, vbi peior idem eſſe poſſit & victor, non de opibus ergo, non de dignitate de potentia ſed de ſcientia ac virtute contende, atq; eo animo, non ſit cuiuſquam famæ obſtrepas, ſed vt alienæ laudis æmulatio tibi ſit calcar ad gloriam: Nullæ ibi ſint penitus partes inuidiæ, ſed virtutis. Habes & hic exemplum Catonis huius vltimi, de quo Criſpus, non diuitiis, inquit, cum diuite, neq; de factione cum factioſo, ſed cum ſtrenuo de virtute, cum modeſto de pudore, cum abſtinente, de innocentia certabat. Honeſtiſſimum hoc palæſtræ genus, quo te exerceas, non tantum Olympiæ, ſed vbiq;, non minus in thalamo, quam in foro, nec minus in otio, quam in actu, neque cum præſentib. modo, ſed cum abſentibus quoq;, cumq; ætatum omnium ac terrarum viris illuſtribus, ſemper enim memorabile ac magnificum illud Scipionis apud Liuium iudicaui. Maximo, inquit, cuiq; id accidere animo certum habeo, vt ſe non cum præſentibus modo, ſed cum omnis æui claris viris comparet. Tu quoq; vel de grege præſentium ſi occurrat, quod vix ſpero, vel ex omni memoria vetuſtatis quemlibet tibi parem delige, cum quo non vlnis aut cœſtibus, ſed ingenio ac virtute luctabere ſine metu periculi, ſed immarceſcibilis ſpe coronæ: hoc de palæſtris conſilium: hæc ſententia mea eſt.

Homines, quamuis in rebus turbidis, tamen ſi modo homines ſunt, interdum animis relaxantur. *Cic. 2. Philip.*

Otii non minus, quam negotii ratio extare debet. *Idem pro Planco.*

Cum iuuenes relaxare animos, & dare ſe iucunditati
ueant intemperantiam, meminerint verecundiæ. *Cicero 1.*
rum.

Ludendi eſt quidam modus retinendus: vt ne nimis
fundamus, elatiq; voluptate, in aliquam turpitudinem dilab
Cic. 1. Offic.

Ludo & ioco vti illis quidem licet, ſed ſicut ſomno &
cæteris, tum, cum grauibus ſeriiſq; rebus ſatisfecerimus,
genus iocandi ingenuum ac facetum eſſe decet, non profuſum,
immodeſtum. Et ſemper in ipſo ioco aliquod probi ingenii
eluceat. *Cic. 1. Offic.*

Datur conceſſu omnium huic aliquis ludus ætati, & ipſa
profundit adoleſcentiæ cupiditates: quę ſic ita erumpunt,
vitam labefactent, nullius domum euertant, faciles &
haberi ſolent. *Cic. pro M. Cælio.*

Detur aliquid ætati, ſit adoleſcentia liberior, non omnia
ptatibus denegentur: non ſemper ſuperet vera illa & directa
vincat aliquando cupiditas, voluptaſq; rationem, dummodo
hoc genere præſcriptio moderatioq; teneatur: pareat iuuentus
dicitiæ ſuæ, ne ſpoliet alienam, ne effundat patrimonium,
re trucidetur: ne incurrat in alterius domum atq; famam,
brum caſtis, labem integris, infamiam bonis inferat: ne quem
terimat, ne interſit inſidiis, ſcelere careat: poſtremo, cum
voluptatibus, dederit aliquid temporis ad ludum ætatis,
anes haſce adoleſcentiæ cupiditates: reuocet ſe aliquando ad
rei domeſticæ, rei forenſis, Reipublic. vt ea, quæ ratione
perſpexerat, ſatietate abieciſſe, experiendo contempſiſſe videatur.
Pro M. Cælio.

Si volumus, magna ſæpe intelligemus ex paruis, ex oculorum
tuitu, ex remiſſis aut contractis ſuperciliis, ex mœſtitia, ex hilaritate,
ex riſu, ex locutione, ex contentione vocis vel ſummiſſione, &
ris ſimilibus, facile iudicabimus, quid eorum aptum fiat,
ab officio diſcrepet. *Cic. in Rhet.*

Sicut pueris non omnem ludendi licentiam damus, ſed eam
honeſtis actionibus non ſit aliena, ſic in ipſo ioco aliquod probi
genii lumen eluceat. *L. 1. de Offic.*

Non ita generati à natura ſumus, vt ad ludum & iocum facti
videamur, ſed ad ſeueritatem potius, & ad quædam ſtudia gra
ra atq; maiora. *ibidem.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Socrates cum luderet ſuppoſita cruribus arundine cum
Alcibiade irriſus: Noli, inquit Socrates, cuiquam dicere, quod
do à me videris, donec ipſe tibi etiam liberos procreaueris.
Socrates, paternum in filios ſuos affectum, quo eo ductus eſt,
filiis ludere nequaquam erubuerit, vir alioqui ſapientiſſimus.
ſon. li. 3. ca. 38. Plut & alii idem Ageſilao adſcribunt.

Demonax. Senex quidam Romanus bene robuſto corpore
matus: ſeſe ad palum exercuerat, rogauit Demonactem, num
gna vehementia videretur depugnaſſe? Nimirum inquit,
ſuis hoſtem ligneum: Innuens, illum in vera pugna fore
ſum. *Eraſ. l. 8. apoph.*

C. Cæſar pila ludens cum Cæcilio, acceptis ab eo quinque
ſeſtertiis, cum colluſoribus aliis centum dediſſet: Quid, inquit,
ego vna tantum manu luſi? *Eraſ. l. 3. c. 18.*

Caligula alea ludens, plus mendacio atq; etiam periurio
batur, & quodam tempore proximo colluſori demandata vice
progreſſus in atrium domus, cum prætereuntes duos equites
manos locupletes: ſine mora corripi confiſcariq; iuſſiſſet,
dus in domum rediit, glorians ſe nunquam proſperiore alea
Eraſ. l. 6. apoph.

¶ SIMILITVDO.

Chryſoſtomi. Idem accidit perinde, ac ſi quis expurgare locum
lit, in quem fons ſuperpoſitus cœnum ſuperne demittat.
quantacunque purgaueris, rurſum aliud influit: Idem & hic
dit. Cum ingreſſus à theatris immunditiam reportantes
uerimus, eo rurſus abeuntes maiorem ſuſcipiunt ſordem, &c.
mil. 40.

Lucrum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

LVcrum, Græce, κέρδος, εος, τὸ & κερδαίνω, lucror dicitur.
verbo venit Cerdo, nempe quicunq; artes illiberales
quæſtus gratia, qui Græce κέρκωψ, ωπος, ὁ, hoc eſt, aſtutus
quaſi κερδῶπα dicitur. Cercopa Græci vocant, quem noſtri
nem vocant, id eſt, lucrari vndiq; cupientem.

Lucrum

crum, Quæſtus, commodum, compendium, vtilitas. Hebr. ...io, corratio, lucri captatio, auaritia, vbi opes per fas & nefas ...us à verbo. *Batſahh*, raſit, abraſit, corraſit, & metaphorice, ...itiæ pecunias corradendo. Vide *Iob*.27.8.*Pſ*.10.3. & 119. ...7 *Prou*.15.27.*Ezech*.22.12.27.*Ier*.22.17.
...um eximium, *Matth*.18.15.1.*Cor*.9.20 *Philip*.1.21.& 3.7.8.Lu-...damnoſum, 1.*Tim*.3.8.*Tit*.1.7.11.1.*Petr*.5.2.

¶ Sententiae Poeticae.

Plautus in Aſinaria,

Neceſſe eſt facere ſumptum, qui quærit lucrum.

Heſiodus.

Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
Noli male lucrari, mala lucra æqualia damnis.
Βουλοῦ πορίζειν πανταχόθεν, πλὴν ἐκ κακῶν.
Victum acquire vndiq; præterquam ex malis.
Βέλτιστον τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκοπεῖν.
Optimum eſt lucrum non ſpectare in omnibus.
Ἦθος πονηρὸν φεῦγε καὶ κέρδος κακόν.
Morem malum fuge & lucrum malum.
Κέρδος πονηρὸν μὴ λαβεῖν βούλου ποτέ.
Lucrum malum ne carpere velis.
Κέρδος πονηρὸν ζημίαν ἀεὶ φέρει.
Lucrum malum damnum ſemper fert.
Τὰ μικρὰ κέρδη μείζονας βλάβας φέρει.
Paruum lucrum maiora damna fert.
Τὸ κέρδος ἡγοῦ κέρδος, ἂν δίκαιον ᾖ.
Lucrum puta lucrum, ſi iuſtum ſit.
Τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς ἐργάζεται,
Turpia autem lucra calamitates pariunt.

Sophocles in Aiace.

Μὴ χαῖρ' Ἀτρείδη κέρδεσιν τοῖς μὴ καλοῖς.
Ne gaudeas Atride lucris non honeſtis.
Si lucri quid detur, potius rem diuinam deſeram,

Terent. Adelph.

Pecuniam in loco negligere maximum interdum eſt lucrum

Ouid.2.Remed.

Munera, quæ dederas, habeat ſine lite iubeto:
Eſſe ſolent magno damna minora bono.

Plaut. Capt.

Non ego omnino lucrum omne eſſe vtile homini exiſtimo.
Scio ego multos iam lucrum luculentos homines reddidit.
Et etiam vbi profecto damnum præſtat facere, quam lucrū.
Odi ego aurum, multa multis ſæpe ſuaſit perperam.

Iuuenal.14.Satyr.

Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta, & corium: lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet.

Hor.4.Carm.12.

Verum pone moras, & ſtudium lucri.
Nigrorumq; memor dum licet ignium.

Homer.7. Iliad.

Parua lucra maiora detrimenta afferunt:
Spes mali lucri, initium eſt iacturæ.

Xenophon.

Lucrum iuſtitiæ præferunt impij.

Heſiod.

Turpia lucra fuge: nam ſunt æqualia damnis.

Tibulli. Eleg.9.lib.2.

Lucra petens habili tauros adiungit aratro,
Et durum terræ ruſticus vrget opus.
Lucra petituros freta perque patientia rectis
Ducunt inſtabiles ſydera certa rates.

¶ Philosophicæ Sententiae.

Auarus animus nullo ſatiatur lucro. *Sen. epiſt.*

Nullus, niſi ex alterius damno, quæſtus eſt. *Idem de Ira l.*2.

Sordidi putantur, qui mercantur à mercatoribus, quod ſtatim vendant: Nihil enim proficiunt, niſi admodum mentiantur. *Cic.*1. *Off.*

Malo emere, quam rogare.

Emptum cum male eſt, ſemper pœnitet. *Act.*6. *in Verrem.*

Quid non facit, aut patitur mercator? *Plin. iunior.*

Lucrum turpe, accuſatio naturæ eſt: omnis homo lucri cupidus *Plat.*

Lucrum eſt indigentiæ auxilium. *Ariſt. Ethic.*8.

Fidelis terra, infidele mare, inſatiabile lucrum eſt. *Demetr.*

Damnum potius, quam turpe lucrum eſt eligendum. *Diogen.*

Niſi lucrum eſſet, nemo improbus eſſet. Non in omnibus lucrum ...proponas. *Deiphobus apud Volat.*

Lucrum quodlibet in magnanimo duce non eſt probandum. *Ammi. Marcell l.*30.

Magnam vim in hominum natura cum alia habent multa, tum ...eſt lucri cupiditate ad cogendos animos valentius. *Pauſ. li*...4.

Aduerſorum caſuum aciem & ardorem lucrum obtundit. *Heliodor. lib.*2.

Iudico lucrum eſſe pulcherrimum, quod cum nulla iactura præbentis ditiorem efficit accipientem. *idem, l.*5.

Impudentiam definire licet, famæ neglectum, turpis lucri gratia. *Theophraſtus in charact. Ethicis.*

Iuſtitiæ commutatiuæ, quæ in contractibus & permutatione rerum ſeruat proportionem arithmeticam repugnat turpe lucrum, idque multiplex: vt fraus varia in pactis, vſura propter mutuationis officium ſupra ſortem, exacta rapina, ſacrilegium, contractus iniuſti, explicationis immoderatæ, merces iniqua, ſtipendium iniuſtum, ignauia ſeruorum publicorum & priuatorum, mendicitas improba; Omne denique lucrum iniuſtum, quod male partum, male dilabitur, de quo fertur Heſiodi verſus.

Non male lucreris; mala lucra æqualia damnis.

¶ Apophthegmata.

Thales nolebat homines per iniuriam diteſcere, quod lucrum fraude partum, damnum ſit, non lucrum. *Laert. l.*1.*c.*1.

Chilon dicere ſolebat, damnum turpi lucro ſemper præferendum eſſe. Illud enim ſemel dolere, hoc autem ſemper iactura facta ſarciri commode poteſt, addita induſtria; fama autem mala ex lucro inhoneſto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et ſic lucrū ſcelere, damnum eſt, non lucrum. *Laert. l.*1.*c.*4.*Stob. ſer.*2.*Ant. par.* 1.*ſer.*31.*Meliſſæ.*

Anonymus. Quoniam ex annonæ caritate quidam diteſcebant aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatum eſt: cum itaq; forte accidiſſet, vt in publica fame diceretur Alexandrinam nauim appuliſſe: quidam dixit, illam aduexiſſe puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto ſimul notatum eſt, in Cæſare rerum ſcenicarum ſtudium, & monopolia quorundam per Cæſaris fauorem publico damno lucrantium. *Suet.*

¶ Adagia.

Vſuræ nauticæ.

De lucro turpi & iniuſto: ſæpius dicitur, quod vſuræ nauticæ ſortem ipſam aliquoties æquent, immo etiam ſuperent,

Tribulis potiora

Dicebatur, quando quis ex malefactis & iniquitate commodum ingens reportaret.

¶ Similitudnies.

Socratis. Qui lucrum factis turpibus acquiſitum honeſtis adminiſtrationibus expendentes accommodant, ſimile quiddam faciunt cum illis, qui ſacrilegia in diuinos cultus conuertunt. *Apud Stob. ſer.*3.*de temperantia:* & *Anton. Maximus in Meliſſ. part.*1.*ſerm.*35.

Senecæ. In labyrintho properantes ipſa implicat velocitas: Sic qui vitæ commodis ſtudent, magis inuoluuntur incommodis. *Apud Eraſmum.*

Roterodami. Qui tigridis catulos rapuit, bene ſecum agi putat, ſi vel vnum inſequenti matri auferat impune. Ita qui alienam inuaſit poſſeſſionem, etiamſi cogatur reddere, lucrum tamen facit, ſi vel portionem aliquam retineat. *in Simil.*

Alutarium piſcem ſemper ſequitur piſcis nomine Sargus, qui illo cœnum fodiente, excitatum deuorat pabulum: Ita ſunt, qui ſe miſceant alienis negotiis, vt eis laborantibus, fructum ipſi præripiant, *in Simil.*

¶ Fabula.

Cornix & Canis.

Cum rem diuinam faceret cornix pecude Mineruæ mactata, ad cœnam inuitat canem. Quid tu vero Deam, canis inquit, fruſtra ſollicitas, & ſine cauſa ſumptus facis? Ita enim illa te vehementer odit, vt ex omnibus tui generis animantibus vni tibi fidem augur detraxerit. Ideo igitur cornix, huic, inquit, ſacra fero, vt mecum placata in gratiam redeat.

Docet fabula, eſſe multos, qui lucri ſpe inimicos colere & munerari non dubitent.

Vide Auaritia, Diuitia.

Lumen. Lux.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

LVmen, Græce φῶς, ωτὸς, τὸ, φωστὴρ, ῆρος, ὁ, luminare dicitur. Eſt autem lumen qualitas inhærens diaphano, ſecundum quam diaphanum eſt actu transparens. *ſec. Ariſt. lib.*2.*de anima.*

Lumen eſt color perſpicui, ſecundum accidens, per aliud, ſcilicet à corpore lucido. *ſec. Ariſt. lib. de ſenſu & ſenſato.*

Luminare dicitur eſſe corpus lucens, & radios emittens, vt ſol, luna, & omnes ſtellæ. Non corpus diaphanum, nec opacum, *ex B. Tho. ſec. ſent. diſt.*15.*q.*1.*art.*1.

Eſt lux non corpus, nec eſt euidentia coloris. *ſec. B. Thom. prima parte q.*67.*art.*2.